

GLE DAMO • Marko Sosič se je v tržaško gledališče od daleč vrnil z Mejo sneženja

Vsota vseh strahov

Marko Sosič se leto po smrti od daleč v našo bližino večer za večerom vrača z Mejo sneženja, koprodukcijo Slovenskega stalnega gledališča Trst in Prešernovega gledališča Kranj.

• ANDRAŽ GOMBAČ

“Vržeš lopato zemlje na mrežo in mreža loči zemljo od kamenja, ki je v njej pomešano ... Tako se počisti ...” Besede, v katerih bi sicer prepoznali zgolj vrtnarski nasvet, se pri angažiranem avtorju razrastejo v metaforo etične čistosti in nacionalizma. Takšno je v *Meji sneženja* tudi spoznanje, da na domačem vrtu ne raste veliko, ampak “veš, da je tisto, kar je, tvoje, domače, zdravo ... nekaj, kar ne prihaja od zunaj ... s tistim se lahko kmalu zas-trupiš”. Tu so še državna zastava v vetru, himna, nageljni na balkonu, pa drevesa, ki pred sekiro ne bežijo kot ljudje ... Z marsičim shrljivo zgovornim je **Marko Sosič** (1958-2021) prepredel enodejanko in z njo žal sklenil svoj opus; prihodnji četrtek bomo obhajali prvo obletnico njegove smrti.

Pred dobrimi tremi leti je na večeru v Izoli s cmokom v grlu poročal, kako se je med tržaškim pohodom Case Pound vtihotapil v vrste novodobnih fašistov: “Od blizu sem hotel videti njihove obraze. Bili so neskončno tihi, samotni, ujeti v past sovraštva. Pod plapolajočimi zastavami so korakali v popolni tišini. Zastrahujoče!”

Prav takšni - soljudje! - ga zanimajo tudi v *Meji sneženja*, s katero se zdaj od daleč vrača v Slovensko stalno gledališče, kjer je bil dva mandata umetniški vodja. Že v romanih *Ki*

od daleč prihajaš v mojo bližino (2012), *Kratki roman o snegu in ljubezni* (2014) in *Kruh, prah* (2018) je boleče seciral občutke krivde zaradi hladnega odnosa družine do pomoči potrebnih sorodnikov z vojnega območja. Dramo je začel pisati že precej prej, leta 2003, ko je bil živ zlasti spomin na begunce iz Bosne, končal pa jo je ob novodobnih, ki “coklajo v naše kraje, tudi na stotine kilometrov coklajo”, kakor slišimo godrnjati v *Meji sneženja*.

Z njo v gledališkem svetu debitira Sosičev mlajši režiserski in pisateljski kolega **Goran Vojnovič**, ki se v svojih delih prav tako posveča usodnim posledicam krvavega razpada Jugoslavije, kolektivni krivdi, neuničljivi nestrpnosti, nacionalizmom ... Z asistentom **Francescom Borchijem** in dramaturginjo **Marinko Postrak** je do poslednjega besedila pokojnega mojstra pristopil zelo spoštljivo, krstne uprizoritve ni nabil z režiserskimi domislicami, nasprotno, glavno besedo je prepustil partituri, ki vrta v izvore ksenofobije, strahov, dreza v nezaceljene rane. V osrčju je razsuta družina, ogromno je potlačenega, zamolčanega, bistveni so premolki, ki sprva ločujejo očeta in hčer; v njej trpnost in upornost prepleta **Nikla Petruška Panizon**, njega pa s počasnimi, težkimi kretnjami, toga držo in obrazno masko upo-

dobi **Borut Veselko**, avtoritaren, a vse šibkejši, nergav, poln gneva. In bolečine, zato pa tudi polnokrven.

V odrezavem “pogovoru” - papirnat knjižni jezik (lektor **Jože Faganel**) bi veljalo vsaj malce približati pogovornemu - drug drugega zgrešijo že družinski člani, prišlekinja pa jo odnese še slabše. Živo jo upodobi **Živa Selan**, njena Leila - ki ni “naša” že zaradi imena - se v začetni prepričljivi zadregi lepo ujame z nepredvidljivim družinskim sinom Ivanom; **Primož Forte** ga večje utelesi kot zaletavega, zmedenega, zavozlanega, jecljavega večnega otroka, prav tako ranjenega in tudi vzkipljivega.

Več raje ne izdamo, saj je v razpiranju starih ran ključen trenutek presenečenja. Ničesar pa ne skazimo, če povemo, da nam Sosič na koncu od daleč spet maha z upanjem, položenim v roke mlajših ...

Vsakdanji veristični kostumi so delo **Jelene Prokovič**, scenograf **Marco Juratovec** pa je prizorišče - kuhinjo, ki se odpira na vrt - obdal s stenami iz samih oken kot metaforo odprtosti v svet. Težke teme tankočutno uokvirja sosičevsko lirična klavirska glasba **Tamare Obrovac**, luči pa je oblikoval **Jaka Varmuž**.

Dramo bodo na velikem tržaškem odru spet uprizorili jutri in v soboto ob 20. uri ter v nedeljo ob 16. uri, v Kulturnem domu Gorica pa na predvečer kulturnega praznika, nakar bo 17. februarja sledila še kranjska premiera v gledališču, poimenovanem po poetu, ki je napisal: “Živé naj vsi naródi ...” •

V drami Meja sneženja, režijskem debiju Gorana Vojnovića, se prišlekinja znajde med "našimi".